

Andrzej Kobiąka

Wyższa Szkoła Ekonomii, Turystyki i Nauk Społecznych w Kielcach
Wydział w Myślenicach

Uniwersytety III wieku szansą na reintegrację osób starszych na przykładzie UTW w Myślenicach

Universities of third age as the opportunity to re-integrate the environment of the elderly, for example UTA in Myślenice

Abstract: The article discusses important, from the perspective of the author, issue of the reintegration of the environment of older people, through participation in the University of the Third Age. Referring to the UTW functioning in Myślenice (province Małopolska), there was shown the reintegration of the environment of seniors which is an example of the dignified aging through their own social activity. Universities of the Third Age enable and strengthen the commitment of the entire, long and constant education system, throughout “whole life“. This article reveals directly people in “the autumn of life“ who by participating in the UTW effectively integrate their environment to a number of experiences and sensations, constantly strengthening their social sensitivity.

Key words: older people, seniors, University of the Third Age, reintegration

Człowiek jest wielki nie przez to, co posiada, lecz przez to, kim jest;
nie przez to, co ma, lecz przez to, czym się dzieli z innymi.
(bł. Jan Paweł II)

Wstęp

Liczne przeobrażenia społeczne, kulturowe, gospodarczo-technologiczne oraz tak ważne tendencje demograficzne w Polsce, nie pozostały bez wpływu, na

obecne pokolenie osób starszych. Wydłużające się życie ludzkie stwarza liczne możliwości oraz wyzwania, w kontekście zarówno biologicznym jak i społecznym. Sam wpływ człowieka na uwarunkowania biologiczne czy nawet społeczne jest ograniczony lub nieraz niezależny od niego samego. Istotą wpływu jest własna aktywność, zaangażowanie oraz ustawiczny samorozwój jednostki. Duże znaczenie odgrywa aktywność osób starszych. Istotną sprawą jest fakt, iż budowanie wokół siebie wspólnoty oraz umacnianie i podtrzymywanie więzi międzypokoleniowej, staje się czynnikiem wzmacniającym funkcjonowanie osób starszych w swym środowisku. Obecnie wskazuje na doniosłość się edukacyjnych aspektów szerokiego uczestnictwa w życiu społecznym, bowiem kształcenie ustawiczne jest całościową koncepcją, leżącą u podstaw bezustannego rozwoju naukowego, społecznego i ekonomicznego¹.

W XXI wieku ważnym czynnikiem scalającym wspólnotę, społeczeństwo a zwłaszcza środowisko osób starszych jest reintegracja. Pojęcie reintegracja społeczna oznacza działanie, w tym również o charakterze samopomocowym, mające na celu odbudowanie i podtrzymanie u osoby uczestniczącej w zajęciach w centrum integracji społecznej, klubie integracji społecznej lub zatrudnionej u pracodawcy, umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych w miejscu pracy, zamieszkania lub pobytu².

Niniejszy artykuł nawiązuje do reintegracji osób starszych, uczestniczących w zajęciach na Uniwersytecie Trzeciego Wieku na przykładzie Myślenic.

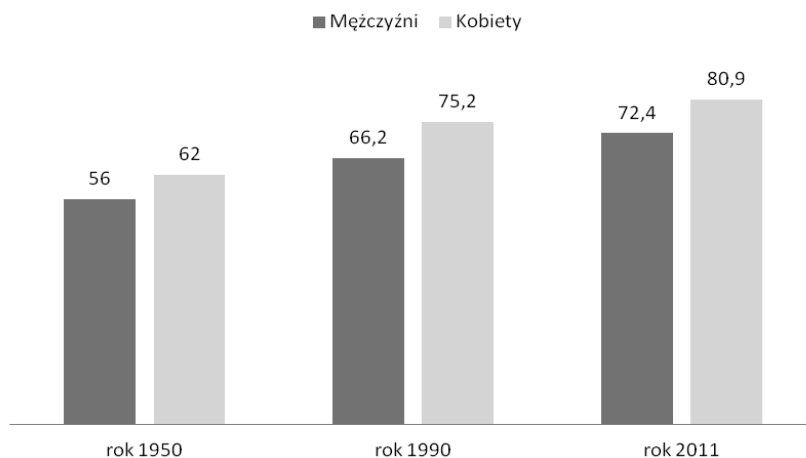
Polska, podobnie jak większość krajów rozwiniętych, należy do państw, w których z roku na rok wzrasta liczba ludzi starych. Od kilkunastu już lat obserwuje się proces zmiany struktury demograficznej, którego cechą jest rosnący udział osób starszych w populacji ogółem. Dostrzegane są również korzyści wynikające z rozwoju nowych technologii medycznych i nowoczesnych metod diagnostycznych oraz poprawa kondycji zdrowotnej Polaków. Dążenia realizowane są przez prozdrowotny styl życia, które mają swoje odzwierciedlenie w trwającym już od dwudziestu lat spadku natężenia zgonów, a tym samym wydłużaniu przeciętnego trwania życia. W 2011 roku w Polsce mężczyźni żyli przeciętnie 72,4 lat, natomiast kobiety 80,9 lat (Wykres nr 1). W stosunku do 1990 roku mężczyźni żyją dłużej o 6,2 lat, natomiast kobiety o 5,7³. W latach 50 przeciętne życie mężczyzn w Polsce trwało 56 lat, a kobiet 62 lata.

---

¹ Por. *Biała księga kształcenia i doskonalenia się. Nauczanie i uczenie się. Na drodze do uczącego się społeczeństwa*, Komisja Europejska 1997.

² Art. 2, Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym, Dz.U. 2003 Nr 122 poz 1143.

³ http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/LUD_trwanie_zycia_2011.pdf [dostęp: 27.05.2013].

Wykres 1. Przeciętne dalsze trwanie życia w Polsce

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Porównując zatem wyniki powyższej tabeli oraz danych Głównego Urzędu Statystycznego, stwierdzić należy, iż: na koniec 2010 r. liczba ludności Polski wynosiła 38,2 mln osób. W podziale na ekonomiczne grupy ludności (0–17, 18–59/64, 60+/65+) populacja w wieku przedprodukcyjnym stanowiła 19%, produkcyjnym – 64%, poprodukcyjnym – 17%. Jednocześnie, na skutek poprawy warunków życia, wydłuża się średnia długość życia Polaków, która dla mężczyzn urodzonych w 2010 r. wynosiła 72,1 lat, a dla kobiet – 80,6 lat. W przeciągu 10 lat, od 2000 r., przeciętne dalsze trwanie życia mężczyzn wzrosło o 2,4 lata, a kobiet o 2,6 lat. Według prognozy demograficznej Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) do 2035 r. przeciętne trwanie życia wzrośnie odpowiednio o około 8 lat dla mężczyzn oraz o około 3 lata dla kobiet⁴.

Wydłużająca się przeciętna długość życia sprawia, że w perspektywie najbliższych dwudziestu kilka lat nastąpi gwałtowny proces starzenia się ludności. Zjawisko starzenia się ludności, które jeszcze kilkanaście lat temu nie było znane w naszym kraju, stało się faktem, a problemy z tego wynikające wymagają rozwiązań⁵. Co roku tysiące osób sprawnych fizycznie i umysłowo przechodzi na

⁴ Zob. Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2012–2013, Załącznik do uchwały nr 137 Rady Ministrów z dnia 24 sierpnia 2012, Warszaw, s. 4.

⁵ H. Hrapkiewicz, *Uniwersytety trzeciego wieku jako jedna z form kształcenia osób starszych*, w: A. Stopińska-Pająk (red.), *Edukacja wobec starości – tradycja i współczesność*, Katowice 2009, s. 118.

emeryturę i zadaje sobie pytanie: jak żyć bez pracy zawodowej? Co można i co trzeba robić, by dalsze życie miało sens⁶.

Na pozór pytania proste sprawiają problem m.in. w poszukiwaniu alternatywnych koncepcji aktywnego starzenia się przez pryzmat zapewnienia jednostce bycia jak najdłużej osobą społecznie produktywną. Społeczna produktywność definiowana jest jako każda aktywność, która wytwarza dobra i usługi, niezależnie, czy opłacana, czy nie, włączając taką aktywność jak praca domowa, opieka nad dziećmi, wolontariat, pomoc rodzinie i przyjaciołom⁷.

Szansy na reintegrację środowiska osób starszych można poszukiwać wśród uczestników UTW. Edukacja osób starszych przybiera formy edukacji formalnej, poza formalnej i nieformalnej. Jak wynika z danych Eurostatu w Polsce w 2011 r. kształcenie i szkolenie dotyczyło 0,9% populacji osób w wieku 50–74 lata, podczas gdy przeciętnie w krajach UE 27 – 4,2%⁸.

Zatem wyzwaniem dla Polski, na tle dobrych praktyk w zakresie edukacji dorosłych w obszarze UE, jest rozszerzanie formuły UTW w zakresie edukacji wzmacniania aktywności oraz zaspokajania potrzeb seniorów.

Uniwersytety III Wieku

Idea tworzenia sieci placówek edukujących i integrujących osoby starsze zapoczątkowana została w latach siedemdziesiątych XX wieku przez Pierra Vellas, profesora prawa międzynarodowego, twórcy pierwszego na świecie uniwersytetu trzeciego wieku przy Uniwersytecie w Tuluzie. To wydarzenie stanowiło początek dynamicznego rozwoju ruchu UTW na terenie Europy i poza nią. Pierwszy uniwersytet trzeciego wieku w Polsce powstał w Warszawie już w 1975 r. – jego założycielką była wielka propagatorka idei uniwersytetów trzeciego wieku, prof. Halina Szwarz. W początkowym okresie UTW funkcjonowały głównie w strukturach uczelni wyższych w dużych miastach będących ośrodkami akademickimi⁹. Uniwersytety Trzeciego Wieku to placówki oświatowe typu uniwersytetu otwartego, którego słuchaczami są osoby w wieku emerytalnym¹⁰. Niektórzy

⁶ Tamże, s. 118.

⁷ P. Szukalski, *Aktywność zawodowa*, w: *Aspekty medyczne, psychologiczne, socjologiczne i ekonomiczne starzenia się ludzi w Polsce (PolSenior)*, P. Błędowski, M. Mossakowska, A. Więcek (red.), Poznań 2012, s. 18.

⁸ Zob. Rządowy Program.... dz. cyt., s. 11.

⁹ D. Jachimowicz, W. Nalepa, *Tworzenie uniwersytetu III wieku – krok po kroku*, Nowy Sącz 2012, s. 7.

¹⁰ A. Bilewicz, *Uniwersytet Trzeciego Wieku we Wrocławiu w latach 1976–2007*, Kraków 2009, s. 9.

twierdzą, że UTW to praktyczna forma edukacji ludzi starszych, istotna i potrzebna z uwagi na zachodzące w świecie zmiany demograficzne i ich konsekwencje¹¹. Uniwersytety Trzeciego Wieku są instytucjami, których głównym celem jest edukacja osób starszych. Jest to formuła działalności edukacyjnej, która przyczynia się do zaspokojenia potrzeb oraz wzmacnia stymulację psychiczną i fizyczną seniora. Innymi celami UTW są: rozwój intelektualny, społeczny, aktywność fizyczna osób starszych, wspieranie poszerzania wiedzy umiejętności seniorów, ułatwienie kontaktów z instytucjami takimi jak: służba zdrowia, ośrodki kultury, ośrodki rehabilitacyjne, angażowanie słuchaczy w aktywność sportową, turystyczną oraz aktywność na rzecz otaczającego ich środowiska. Ponadto pełnią istotną rolę na rzecz podtrzymywania więzi społecznych i komunikacji międzyludzkiej wśród seniorów¹². Wzmacniają również budowanie kapitału społecznego, a sama reintegracja z innymi ludźmi ma pozytywny wpływ na poczucie bycia potrzebnym. Dlatego tak ważne jest włączenie osób starszych do społeczeństwa, m.in. poprzez integrację i zaangażowanie w działalność społeczności lokalnych. W Polsce funkcjonują dwa typy uniwersytetów trzeciego wieku:

- Stanowiące integralną część wyższej uczelni.
Pod tą koncepcją rozumie się placówkę strukturalnie stanowiącą część uniwersytetu lub innej uczelni wyższej. Wówczas udział w studiach, prócz możliwości kształcenia się i rozwoju naukowego, zapewnia nobilitację, która może wiązać się z uzyskaniem dyplomu.
- Samodzielne stowarzyszenia, luźno związane z wyższą uczelnią.
Przeważają jednak UTW luźno powiązane z wyższą uczelnią lub środowiskiem akademickim i prowadzące działalność kulturalno-rekreacyjną. Są tą najczęściej stowarzyszenia działające np. pod nazwą „Uniwersytet Trzeciego Wieku”.

Zadania postawione uniwersytetom trzeciego wieku przez ich twórców to:

- Włączenie osób starszych do systemu kształcenia ustawicznego;
- Aktywizacja intelektualna, psychiczna i fizyczna słuchaczy;
- Opracowanie metod edukacji i wdrażania profilaktyki gerontologicznej;
- Prowadzenie obserwacji i badań naukowych nad zbiorowością ludzi starszych¹³.

---

¹¹ O. Czerniawska, *Uniwersytet Trzeciego Wieku 30 lat działania. Przemiany, dylematy i oczekiwania w epoce ponowoczesnej*, w: *Edukacja wobec starości-tradycja i współczesność*, A. Stopińska-Pająk (red.), t. 2, Katowice 2009.

¹² Zob. Rządowy Program..., dz. cyt., s. 13.

¹³ H. Hrapkiewicz, *Uniwersytety trzeciego wieku jako jedna...*, dz. cyt., s. 120.

Ważną sprawą jest reintegracja środowiska osób starszych m.in.: przez Uniwersytety III Wieku, które prócz licznych pozytywnych aspektów uczą również praktycznej adaptacji do ustawicznie zmieniającego się życia. Tak ważna adaptacja seniorów wzmacnia ich umiejętności przystosowania się do nowych licznych trudności życiowych oraz wychodzenia naprzeciw problemom w poszukiwaniu optymalnych dążeń do lepszego spożytkowania „jesieni życia”.

Uniwersytet III Wieku w Myślenicach, zarys działalności

W październiku 2011 roku ruszył pierwszy rok nauki na Uniwersytecie Trzeciego Wieku w Myślenicach. W mieście powstał nowy ruch na rzecz edukacji, kształcenia i animacji życia osób starszych. Była to pierwsza taka inicjatywa na terenie Powiatu Myślenickiego. W chwili obecnej na uczelni studiuje w sumie ok 100 seniorów. Uniwersytet Trzeciego Wieku w Myślenicach powstał z inicjatywy samych seniorów. Opiekę merytoryczną nad UTW sprawuje Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie, patronat naukowy: prof. Michał Śliwa, natomiast opiekunem naukowym jest dr Antonina Sebesta z instytutu filozofii i socjologii UP¹⁴. Decyzją Zarządu Myślenickiego Towarzystwa Kultury i za zgodą grupy inicjatywnej Uniwersytetu podjęto decyzję o przyłączeniu UTW do struktur Towarzystwa. Wypracowano wspólny schemat działania i ruszyły pierwsze zajęcia. W chwili obecnej z imienia Towarzystwa Kultury, Uniwersytetem zarządza 9-osobowy Zarząd. Studenci uczestniczą w czterosemestrowym cyklu kształcenia (2 lata) Studenci Uniwersytetu uczestniczą w następujących zajęciach: informatycznych (podstawowa obsługa komputera), językowych (angielski i niemiecki, francuski), psychologicznych (jak dobrze opiekować się wnukiem, trening asertywności, trening pamięci), ruchowych (aerobik w basenie), wykładach naukowych, spotkaniach integracyjnych i warsztatach umiejętności praktycznych (gotowanie, projektowanie, itp.)¹⁵.

Cel i metoda badań

Celem przeprowadzonych badań było ukazanie w jaki sposób zachodzi reintegracja seniorów uczestniczących w wykładach odbywających się na Uniwersytecie Trzeciego Wieku w Myślenicach. Jednak z uwagi na rozmiary artykułu skoncentruję się na wybranym problemie badawczym wynikającym z tak postawionego celu: *W jaki sposób Uniwersytety III Wieku wpływają na reintegrację środowiska osób starszych*. Badanie zostało przeprowadzone metodą sondażu

¹⁴ <http://www.kultura.myslenice.pl/formy-aktywnosci/333/> [dostęp z dnia 27.05. 2013].

¹⁵ Tamże.

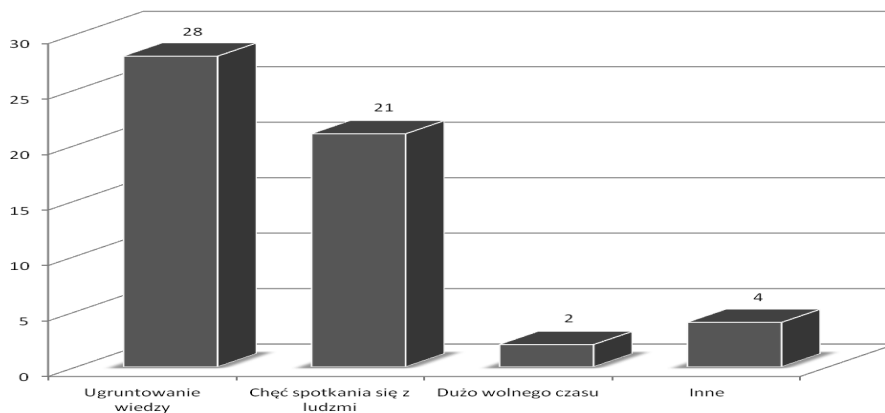
diagnostycznego, techniką ankiety z wykorzystaniem narzędzia, jakim był kwestionariusz ankiety. Badanie zostało przeprowadzone w listopadzie 2012r i objęto łącznie 55 seniorów (50 kobiet i 5 mężczyzn) na Uniwersytecie III Wieku w Myślenicach, woj. małopolskie.

Zarys wyników badań

Na podstawie wyników badań będzie można udzielić odpowiedzi na główny problem niniejszego artykułu, który brzmi: *W jaki sposób Uniwersytety III Wieku wpływają na reintegrację środowiska osób starszych?*

Na wstępie chcę zaprezentować wyniki dotyczące zasadniczych pytań, związanych z udziałem seniorów w zapisywaniu się oraz uczestnictwa w zajęciach na uniwersytecie III wieku. Z analizy zebranego materiału wynika, że z 55 osób objętych badaniem, większość z nich tj. 28 osób twierdzi, iż głównym powodem zapisania się na wykłady była chęć ugruntowania wiedzy. Kolejna duża grupa seniorów, tj. 21 osób, wskazuje, że czynnikiem uczestnictwa była chęć spotkania się ludźmi. Tylko nieliczna grupa osób starszych odnosi się do innych czynników mających wpływ na udział w zajęciach oraz czas wolny, który wypełnia „jesień życia”.

Wykres 2. Powód zapisania się seniorów na zajęcia Uniwersytetu III wieku

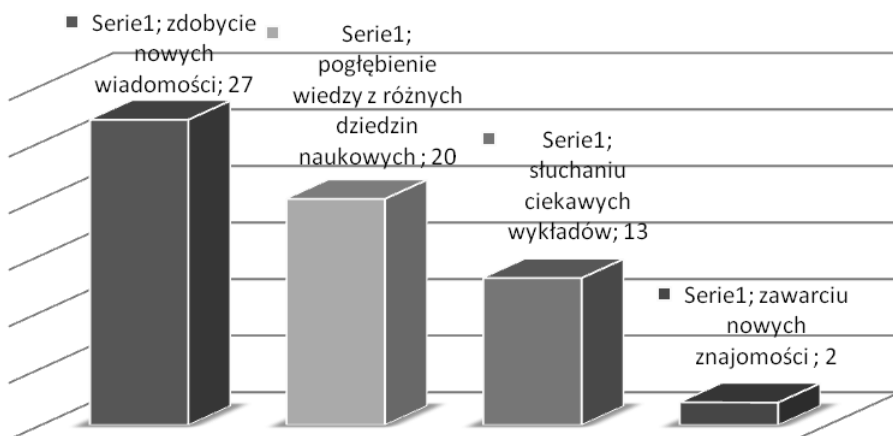

Źródło: badania własne

Z analizy zebranego materiału oraz na podstawie danych przedstawionych w wykresie nr 3 wynika, że to zdobycie nowych wiadomości oraz pogłębienie

wiedzy z różnych dziedzin naukowych oraz słuchanie ciekawych wykładów, było determinantem oczekiwań seniorów uczestniczących w wykładach UTW w Myślenicach. Tylko dwie osoby zaznaczyły, iż oczekują zawarcia nowych znajomości. Dodać należy że badana grupa zgodnie stawia na edukację, w stopniu mniejszym na czynnik towarzyski.

Wykres 3. Oczekiwania osób starszych uczestniczących w zajęciach UTW

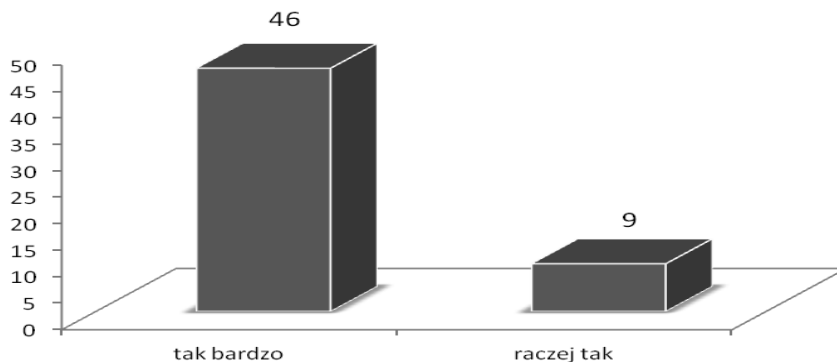

Źródło: badania własne

Ciekawym, z uwagi na uzyskane wyniki badań, jest pytanie dot. rekomendacji polecenia innym seniorom aktywnego uczestnictwa w UTW. Na pytanie nr. 3 kwestionariusza ankiety: *Czy polecił by Pan/ Pani uczestnictwo innym osobom w zajęciach na uniwersytecie III wieku?* uzyskano 100 % tj. 55 odpowiedzi pozytywnych, czyli jak wskazują wyniki, wszyscy seniorzy zgodnie polecają udział w zajęciach oraz wykładach na UTW.

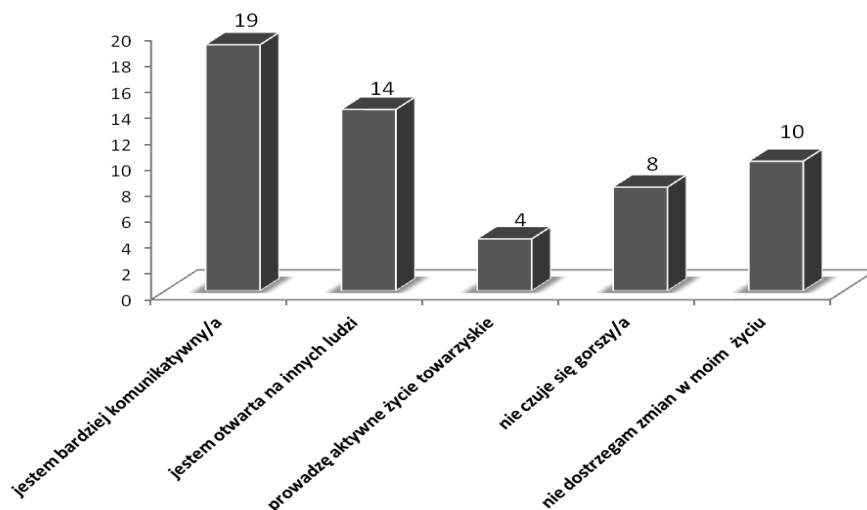
Innym przykładem było pytanie o potrzebie funkcjonowania UTW w Myślenicach. Analiza wyników potwierdziła fakt, iż UTW jest potrzebny w opinii osób starszych, co przedstawia wykres nr 4.

Wykres 4. Czy potrzebny jest UTW w Myślenicach

Źródło: badania własne

Ważna jest opinia seniorów w jaki sposób uczestnictwo w zajęciach wniosło pozytywne zmiany w ich życiu społecznym. Odpowiedź na tak postawione pytanie obrazuje wykres nr 4.

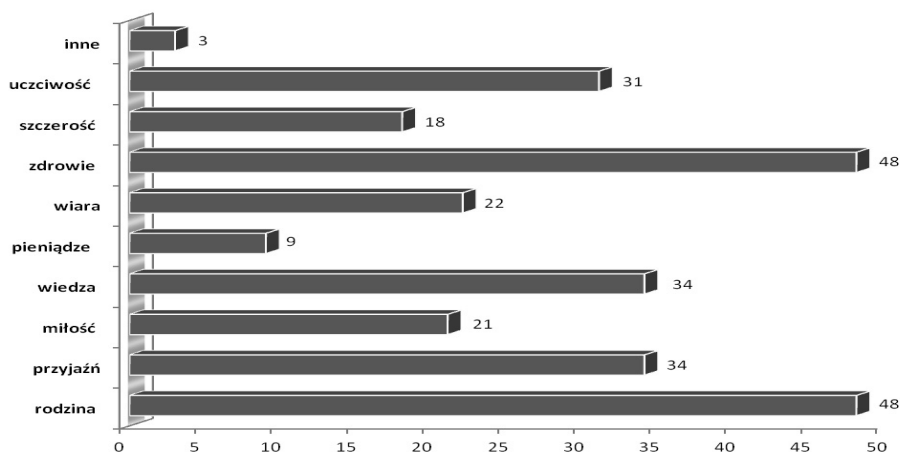
Wykres 5. Uczestnictwo w UTW a zmiany w życiu społecznym seniorów

Źródło: badania własne

Jak wynika z przeprowadzonych badań, uczestnictwo w Uniwersytecie III Wiek pozytywnie wpływa zarówno na lepszą komunikację społeczną ok. 34,55% tj. 19 osób oraz otwartość na innych ok. 25,45% tj. 14 osób. Można stwierdzić że 60% ankietowanych dostrzegło poprawę w funkcjonowaniu zarówno społecznym jak i grupowym, zwiększając tym swoje interpersonalne umiejętności.

W kwestionariuszu ankiety interesująco przedstawia się również analiza pytania o najważniejsze cele i wartości seniorów. Uzyskane wartości ilościowe zostały naniesione na poniższy wykres nr 6. Respondent na pytanie mógł udzielić więcej niż jedną odpowiedź.

Wykres 6. Hierarchia wartości i celów seniorów uczestniczących w zajęciach UTW w Myślenicach

Źródło: badania własne

Jak przedstawia w/w wykres nr 6 osoby starsze wskazały, że wartości oraz cele ukierunkowane zostały na rodzinę oraz zdrowie, łącznie 96 tj 35,82% odpowiedzi, przyjaźń i wiedzę łącznie - 68 tj.25,37% odpowiedzi.

Wnioski końcowe

Na podstawie zebranych danych stwierdzić wypada, że w oparciu o wyniki badań można poznać odpowiedź na główny problem niniejszego artykułu który brzmi: *W jaki sposób Uniwersytety III Wiek wpływają na reintegrację*

środowiska osób starszych? Na podstawie zebranych danych stwierdzono, że Uniwersytet Trzeciego Wieku w Myślenicach wypełnia w sposób doskonały swoje zadania zarówno edukacyjne, rozwojowe jak i scalające środowisko seniorów. Funkcjonujący od 2011 r w/w Uniwersytet w Myślenicach z roku na rok rekrutuje coraz to większą liczbę słuchaczy. Osoby starsze oczekują przede wszystkim ugruntowania posiadanej wiedzy tj. 50% oraz chcą spotkać się z ludźmi tj. 38%. Powyższe dane świadczą, iż seniorzy nadal chcą poszerzać zarówno horyzonty wiedzy jak i również przyswajać i gruntować posiadaną już wiedzę. Wynika to z ciekawości życia oraz utrzymania aktywności umysłowej. Ważny jest również czynnik społeczny i wzmacniający seniorów, bazujący na kontakcie z drugim człowiekiem, wspólnych spotkaniach, dyskusjach, zawiązywaniu nowych przyjaźni. Oczekiwania osób starszych ukierunkowane są na zdobywanie wiedzy, co wskazało 49%, oraz jej pogłębianie, tj. 36% wszystkich badanych.

Uniwersytet cieszy się wśród uczestników dużym uznaniem na gruncie szerzenia integracji środowiska osób starszych. Wszyscy ankietowani zgodnie, w 100%, poleciliby uczestnictwo innym osobom w UTW. Potrzeba tworzenia Uniwersytetów dla seniorów jest uzasadniona, na co wskazało 83% badanych. Spotkania, wykłady, uczestnictwo przedkłada się bezpośrednio na reintegrację środowiska osób starszych. Seniorzy dostrzegają pozytywne zmiany w ich życiu rodzinnym i społecznym. Wzmacniana jest komunikacja interpersonalna dla 34% słuchaczy, otwartość na innych ludzi to dla 25% ważny aspekt zmian w dotychczasowym życiu. Około 7% przyznało, że UTW wpłynęło na dużą aktywność życia towarzyskiego. Powyższa analiza jakościowa badań wskazuje pozytywne zmiany funkcjonowania w społeczeństwie osób starszych, a poprzez nabywane kompetencje społeczne słuchacze burzą skutecznie „barierę nietolerancji” w zmarginalizowanych środowiskach. Prócz nabywanych umiejętności społecznych, aktywności psychicznej oraz fizycznej, krystalizują się życiowe wartości oraz dążenia. Z relacji seniorów rodzina i zdrowie to dla 35% badanych priorytet wartości i dążeń, wiedza oraz przyjaźń są na kolejnych miejscach, co wskazuje 25% seniorów. Tylko dla 3% wartości i cele postrzegane są przez pryzmat pieniędzy. W korelacjach rodzinnych studiujący senior otrzymuje pozytywne wsparcie od najbliższych, do którego przyznaje się 81% badanych, 60% wszystkich odpowiedzi stanowiło zadowolenie rodzin z faktu zaangażowania się seniora w UTW. Rodziny ankietowanych tolerancyjnie i przychylnie patrzą na aktywność „naukową” swych starszych członków rodzin, co wskazało 87% ankietowanych. Jak wskazują wyniki uzyskanych badań seniorzy dbają o swoje zdrowie, najczęściej prowadząc zdrowy tryb życia tj. 43% ogółu poprzez m.in. uprawianie sportu – tj.

27% wszystkich badanych seniorów. Tylko 7% wskazało, że w żaden sposób nie dba o swoje zdrowie. Wyniki badań przeprowadzono na grupie 55 osób, w tym 90% stanowiły kobiety i tylko 10% mężczyźni. Dominowali seniorzy w wieku 55–65 lat tj. 49% oraz powyżej 65 r.ż tj. 43%. Niewielki odsetek – tj. 8% stanowiły osoby mające poniżej 55 r.ż. Zdecydowana większość słuchaczy – tj. 94% zamieszkuje w mieście. W przeważającej większości są to osoby zamężne lub żonate – tj. 54%, posiadające wykształcenie wyższe tj. 52% ogółu. Wykształceniem średnim legitymuje się 48% studentów. Wśród badanych nie było osób, które miałyby wykształcenie niższe.

Zakończenie

W świetle analizy przeprowadzonych badań na Uniwersytecie Trzeciego Wieku w Myślenicach można stwierdzić, że UTW scala oraz ma bezpośredni wpływ na reintegrację środowiska osób starszych. Poprzez aktywizację niniejszego środowiska przekazywana jest wiedza, którą senior ustawicznie wzbogaca, uczy się oraz wzmacnia swoją percepcję społeczną. Nabywane są różne kompetencje społeczne przez seniorów w trakcie licznych wykładów. Postrzeganie świata, wartości, cele i dążenia krystalizują się.

Uniwersytety integrują, ale co ważne mobilizują. Dodają sił do godnego i ciekawego przeżywania chwil oraz czerpania „pozytywnej energii” z tak szybko upływającego życia.

Literatura przedmiotu:

- Biała księga kształcenia i doskonalenia się. *Nauczanie i uczenie się. Na drodze do uczącego się społeczeństwa*, Komisja Europejska 1997.
- Bilewicz A., *Uniwersytet Trzeciego Wieku we Wrocławiu w latach 1976–2007*, Kraków 2009, s. 9.
- Czerniawska O., *Uniwersytet Trzeciego Wieku 30 lat działania. Przemiany, dylematy i oczekiwania w epoce ponowoczesnej*, w: *Edukacja wobec starości – tradycja i współczesność*, A. Stopińska-Pająk (red.), Katowice 2009.
- Hrapkiewicz H., *Uniwersytety trzeciego wieku jako jedna z form kształcenia osób starszych*, w: *Edukacja wobec starości – tradycja i współczesność*, A. Stopińska-Pająk (red.), Katowice 2009.
- Jachimowicz D., Nalepa W., *Tworzenie uniwersytetu III wieku – krok po kroku*, Nowy Sącz 2012.
- Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2012–2013, Załącznik do uchwały nr 137 Rady Ministrów z dnia 24 sierpnia 2012, Warszawa.
- Szukalski P., *Aktywność zawodowa*, w: *Aspekty medyczne, psychologiczne, socjologiczne i ekonomiczne starzenia się ludzi w Polsce (PolSenior)*, P. Błędowski, M. Mossakowska, A. Więcek (red.), Poznań 2012.
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003r o zatrudnieniu socjalnym, Dz.U. 2003 Nr 122 poz. 1143.
- Woźniak Z., *Najstarsi z poznańskich seniorów. Jesień życia w perspektywie gerontologicznej*, Poznań 1997.

Netografia

- http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/LUD_trwanie_zycia_2011.pdf [dostęp dn. 27.05.2013].
- <http://kutw.kpswjg.pl/witryna1/wnuk.htm> (dostęp w dniu 27.05.2013).